

Úvod: Vývoj obyvatelstva v roce 2016

Populační vývoj v roce 2016 byl ve znamení růstu počtu obyvatel České republiky, a to nejen díky kladnému saldu zahraničního stěhování ve výši 20,1 tisíce osob, ale také zásluhou přírůstkem obyvatel přirozenou měnou. Zemřelých bylo o 4,9 tisíce méně než živě narozených dětí. Počet živě narozených dětí (112,7 tisíce) i počet sňatků (50,8 tisíce) se třetím rokem v řadě zvýšil. Vyšší byla také intenzita plodnosti a sňatečnosti. Naopak klesl počet rozvodů i úroveň rozvodovosti. V roce 2016, po jednoletém zhoršení úmrtnostních podmínek, pokračoval trend rostoucí naděje dožití při narození.

Populace České republiky se v roce 2016 rozrostla o 25,0 tisíce osob, když se z počátečního počtu 10 553 843 navýšila na koncových 10 578 820 obyvatel. Pětinou přispěla k celkovému přírůstku kladná bilance přirozené měny, když živě narozených dětí bylo o 4 913 více než zemřelých. Většinu přírůstku však opět zajistilo zahraniční stěhování. Do České republiky se v roce 2016 ze zahraničí přistěhovalo 37 503 osob, zatímco se jich 17 439 vystěhovalo. Přírůstek obyvatel zahraniční migrací tak činil 20 064 osob.

Obyvatel Česka přibývá zejména ve věkové skupině 65 a více let. Během roku 2016 se počet seniorů zvýšil o 56,5 tisíce na necelých 1,99 milionu. Počet dětí vzrostl o 23,6 tisíce na necelých 1,65 milionu. Obyvatel produktivního věku 15–64 let naopak osmým rokem v řadě ubylo, v roce 2016 o 55,1 tisíce na 6,94 milionu. Stárnutí populace v Česku pokračovalo, průměrný věk obyvatel se zvýšil o necelých 0,2 roku na 42,0 let. Vzrostla také hodnota indexu stáří (na 121 osob ve věku 65 a více let ku sto dětem ve věku 0–14 let) i indexu ekonomické závislosti (na 63 osob ve věku 0–19 a 65+ let ku sto osobám ve věku 20–64 let). Podle bilance obyvatel nadále rostl počet osob v rodinném stavu svobodný/á a rozvedený/á a byl spojený s úbytkem osob v rodinném stavu ženatý/vdaná.

Tab. A Pohyb obyvatelstva, 2006–2016

Ukazatel	2006	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Absolutní počty						
Živě narození	105 831	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663
Zemřelí	104 441	106 848	108 189	109 160	105 665	111 173	107 750
z toho do 1 roku věku	352	298	285	265	263	272	317
Sňatky	52 860	45 137	45 206	43 499	45 575	48 191	50 768
Rozvody	31 415	28 113	26 402	27 895	26 764	26 083	24 996
Potraty	39 959	38 864	37 733	37 687	36 956	35 761	35 921
z toho umělá přerušeni těhotenství	25 352	24 055	23 032	22 714	21 893	20 403	20 406
Přistěhovalí	68 183	22 590	30 298	29 579	41 625	34 922	37 503
Vystěhovalí	33 463	5 701	20 005	30 876	19 964	18 945	17 439
Přirozený přírůstek	1 390	1 825	387	-2 409	4 195	-409	4 913
Přírůstek stěhováním	34 720	16 889	10 293	-1 297	21 661	15 977	20 064
Celkový přírůstek	36 110	18 714	10 680	-3 706	25 856	15 568	24 977
Střední stav obyvatel (tis.)	10 266,6	10 496,7	10 509,3	10 510,7	10 524,8	10 542,9	10 565,3
	Na 1 000 obyvatel						
Živě narození	10,3	10,4	10,3	10,2	10,4	10,5	10,7
Zemřelí	10,2	10,2	10,3	10,4	10,0	10,5	10,2
Sňatky	5,1	4,3	4,3	4,1	4,3	4,6	4,8
Rozvody	3,1	2,7	2,5	2,7	2,5	2,5	2,4
Potraty	3,9	3,7	3,6	3,6	3,5	3,4	3,4
z toho umělá přerušeni těhotenství	2,5	2,3	2,2	2,2	2,1	1,9	1,9
Přistěhovalí	6,6	2,2	2,9	2,8	4,0	3,3	3,5
Vystěhovalí	3,3	0,5	1,9	2,9	1,9	1,8	1,7
Přirozený přírůstek	0,1	0,2	0,0	-0,2	0,4	0,0	0,5
Přírůstek stěhováním	3,4	1,6	1,0	-0,1	2,1	1,5	1,9
Celkový přírůstek	3,5	1,8	1,0	-0,4	2,5	1,5	2,4

V průběhu roku 2016 bylo uzavřeno 50 768 manželství, nejvíce za posledních osm let. Většina svatebních obřadů se konala od června do září, maximální byl jejich počet v červnu (9,2 tisíce). Při více jak dvou třetinách událostí (34,3 tisíce sňatků) vstupovali oba snoubenci do svého prvního manželství. Vzrostla také úroveň sňatečnosti, a to jak prvního, tak vyššího pořadí. Při zachování intenzity sňatečnosti svobodných na úrovni roku 2016 by do manželství před 50. rokem věku vstoupilo 56,2 % mužů a 64,3 % žen, nejvíce za posledních osm let. Další sňatek by při stávajících mírách sňatečnosti rozvedených uzavřelo 40,7 % mužů a 38,7 % žen. Průměrný věk při prvním sňatku se meziročně mírně zvýšil pouze u žen (na 29,9 let), zatímco u mužů o 0,2 roku poklesl (na 32,2 roku).

Počet rozvodů má klesající trend. Podle dat Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v roce 2016 ukončeno rozvodem 24 996 manželství, o 1,1 tisíce méně než v roce 2015. Čtyřicet procent rozvodů se uskutečnilo na základě společného návrhu obou manželů na rozvod. Čtyři pětiny mužů a žen se rozváděly poprvé. Mírně se zvýšil podíl rozvodů rodin s nezletilými dětmi (na 58,9 %). Nižší celkový počet rozvodů byl spojen s mírným poklesem úrovně rozvodovosti. Při zachování specifických měr rozvodovosti podle délky trvání manželství z roku 2016 by rozvodem skončilo 45,2 % manželství, průměrně po 13,1 letech trvání.

Počet živě narozených dětí se v roce 2016 třetím rokem v řadě meziročně zvýšil. Celkem se živě narodilo 112 663 dětí, nejvíce za posledních šest let. Vyšší byl počet dětí ve všech pořadích. Podíl dětí narozených mimo manželství dále vzrostl (na 48,6 %), počet dětí narozených vdaným ženám se však poprvé od roku 2009 meziročně snížil. Úhrnná plodnost pátým rokem v řadě rostla a přesáhla hranici 1,6 dítěte na jednu ženu. Průměrný věk žen při porodu přitom stagnoval na hranici 30,0 let, v případě narození prvního dítěte na úrovni 28,2 let.

Podle údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR bylo v roce 2016 hlášeno celkem 35 921 potratů, o 0,2 tisíce více než o rok dříve. Mírně více bylo jak samovolných potratů (14 212), tak indukovaných potratů (20 406) a ukončení mimoděložního těhotenství (1 300). Zastoupení samovolných potratů na celkovém počtu potratů se přiblížilo k 40 %. Při zachování úrovně potratovosti z roku 2016 by na sto žen v průběhu jejich reprodukčního období připadlo 51 potratů, z toho indukovaných 30 a samovolných 20. Průměrný věk při potratu se meziročně zvýšil o 0,2 na 30,5 let, zejména z důvodu vyššího průměrného věku při samovolném potratu (31,5 let).

Tab. B Základní intenzitní ukazatele demografického vývoje, 2006–2016

Ukazatel	2006	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tabulková prvosňatečnost - muži (%)	62,9	53,5	53,2	51,4	53,1	55,1	56,2
- ženy (%)	69,7	61,0	60,6	59,0	60,8	62,4	64,3
Průměrný věk při 1. sňatku - muži	31,0	32,2	32,3	32,3	32,3	32,4	32,2
- ženy	28,4	29,6	29,6	29,8	29,8	29,8	29,9
Úhrnná rozvodovost (%)	48,7	46,2	44,5	47,8	46,7	46,5	45,2
Průměrná délka manželství při rozvodu (roky)	12,0	12,9	12,8	13,0	13,1	13,0	13,1
Úhrnná plodnost	1,33	1,43	1,45	1,46	1,53	1,57	1,63
Průměrný věk matek při narození dítěte	28,9	29,7	29,8	29,9	29,9	30,0	30,0
Průměrný věk matek při narození 1. dítěte	26,9	27,8	27,9	28,1	28,1	28,2	28,2
Čistá míra reprodukce	0,64	0,69	0,70	0,71	0,74	0,76	0,79
Úhrnná potratovost	0,53	0,52	0,51	0,52	0,51	0,51	0,51
Úhrnná samovolná potratovost	0,17	0,18	0,18	0,18	0,19	0,20	0,20
Úhrnná indukovaná potratovost	0,34	0,32	0,31	0,32	0,31	0,29	0,30
Naděje dožití při narození - muži	73,4	74,7	75,0	75,2	75,8	75,8	76,2
- ženy	79,7	80,7	80,9	81,1	81,7	81,4	82,1
Míra kojenecké úmrtnosti (‰)	3,3	2,7	2,6	2,5	2,4	2,5	2,8

V roce 2016 zemřelo celkem 107 750 obyvatel České republiky, o 3,4 tisíce méně než o rok dříve. Nejvyšší počet úmrtí byl zaznamenán v prosinci (9,5 % všech úmrtí). Nižší počet zemřelých byl v roce 2016 spojen s nižší úrovní úmrtnosti a mezeročním růstem naděje dožití při narození o 0,4 roku u mužů a o 0,6 roku u žen (na 76,2 a 82,1 let). Po jednoleté stagnaci u mužů, resp. poklesu u žen, tak pokračoval dlouhodobý trend rostoucí naděje dožití při narození. Do jednoho roku věku zemřelo 317 dětí, kojenecká úmrtnost mírně vzrostla z 2,5 na 2,8 ‰.